

→ va fidel companya de tota la vida, de la qual va acceptar els valors laics, ell que provenia d'una família creient. Van tenir quatre fills que calia alimentar i educar. Per això, acabat el doctorat a la Universitat de Liverpool entra treballar al despatx de propietat industrial del seu cunyat Marcel·lí Curell, fins que progressivament en podrà prescindir. Aquesta feina li permetrà activitats més aviat poc remunerades als Estudis Universitaris Catalans i altres feines a l'Institut d'Estudis Catalans. Però la família rep un cop brutal amb la mort d'un dels fills. Sense fer-ne mostra, el dolor era evident, amb un rerefons de tristesa que mai van poder foragitar. Prop d'ells percebies el tel que ennuvolava llurs vides. Malgrat tot, tant el Jordi com l'Hortènsia, van lluitar fins al final amb totes les seves forces, assumint el destret sense ser vençuts per la desgràcia.

Malgrat la qualitat i quantitat dels seus coneixements i formació, Jordi Carbonell sempre va trobar entrebancs per incorporar-se a la vida universitària i quan ho va poder fer va ser no sense dificultats afegides. Expulsat de la Universitat Autònoma de Barcelona arran d'un empresonament i sense els "requisits acadèmics" per accedir-hi al final troba acolliment a la Universitat de Sàsser, a Sardenya, on durant quatre anys ha de viatjar periòdicament i incòmodament. Probablement és a l'Institut d'Estudis Catalans on troba millor acollida primer com a secretari-redactor de la Secció Filològica i més endavant com a membre adjunt i després numerari. Allí és on vaig tenir un nou contacte arran l'edició de les *Cartes de Carles Riba*. Coeditada amb l'IEC, jo dubtava del títol i tenia una certa angúnia de "fer meves" unes cartes que eren de Carles Riba i que algú m'ho pogués retreure. Però alhora volia deixar constància de la feina que em va representar la percaça de les cartes i no sabia com. Jordi Carbonell em va donar la solució que li agraeixo de bell nou: *Recollides i anotades per Carles-Jordi Guardiola*.

Aquest paper, fet amb urgència, no és el que hauria volgut dedicar a Jordi Carbonell. Es mereix molt més. Només vull acabar amb cinc mots: Mai no es va rendir.

Carbonell, filòleg i historiador de la literatura

OPINIÓ

MÉS ENLLÀ DE LA FACETA POLÍTICA, JORDI CARBONELL VA TENIR SEMPRE UNA VOCACIÓ INTEL·LECTUAL I INVESTIGADORA D'AMPLI ABAST. DAMIÀ PONS, PROFESSOR DE LITERATURA CATALANA A LA UNIVERSITAT DE LES ILLES, A MÉS DE CONSELLER D'EDUCACIÓ I CULTURA ENTRE EL 1999 I EL 2005, RECUPERA AQUESTA VESSANT.

DAMIÀ
PONS

En ocasió de la mort de Jordi Carbonell, els mitjans de comunicació han centrat molt majoritàriament l'atenció en la seva condició i en la seva activitat de polític. És probable que aquest sigui l'element més identificador i més representatiu del personatge. La seva llarga lluita per la democràcia i la catalanitat durant el franquisme va ser tan modèlica que qualsevol esment que se'n faci en justícia mai no serà suficient. Així mateix, en el context polític actual, és ben comprensible que s'hagi ressaltat una figura que ja des dels anys setanta va plantejar el dret a l'exercici de l'autodeterminació com l'objectiu polític al qual Catalunya havia d'aspirar.

Tanmateix, la personalitat de Carbonell seria objecte d'una mutilació inacceptable si tan sols la reduïem a la d'un activista polític que va lluitar infatigablement, amb nombrosos costos personals, per una Catalunya nacionalment lliure. També cal posar en valor la seva condició de filòleg i d'historiador de la literatura. I igualment el seu llarg recorregut en la docència universitària: als Estudis Universitaris Catalans, a la Universitat de Liverpool (1950-1952), a la UAB (1969-1972) -d'on en fou

expulsat per raons polítiques- i a la Universitat de Càller, a Sardenya (1976-1989). I la seva intensa relació vital, professional i científica amb l'Institut d'Estudis Catalans: hi va treballar (a partir de l'any 1947), de la mà de R. Aramon -el seu mestre en matèria lingüística, complementat per J. Rubió i Balaguer en la literària-, fou membre adjunt (1972), numerari (1982) i emèrit (1994) de la Secció Filològica i, entre el 1991 i el 1996, el director de l'Oficina d'Onomàstica i Toponímia.

A l'entrevista que M. Roig li va fer al programa *Personatges* del circuit català de TVE (1978), Carbonell, a partir de la creença que "fer d'intel·lectual sense viure a la lluna", es va caracteritzar a ell mateix "com un intel·lectual que no es pot inhibir de la política". Aquesta mena d'intel·lectuals-polítics acostumen a implicar-se en nombrosos projectes col·lectius destinats a crear les infraestructures culturals i polítiques nacionals que, segons el seu parer, el país necessita. Així ho va fer tota la vida Jordi Carbonell, de vegades com a impulsor principal, d'altres com a participant molt protagonista: col·laborà a *Germinàbit* (1959) i *Serra d'Or* (1959-1966), les pri-

